

Ferenczy Károly (1862-1917)

Borús táj (Plestyor), 1896

Olaj, vászon, 100x120 cm
Jelezve jobbra lent: Ferenczy K.

Oeuvre-katalógus: 68. – Genthon István: Ferenczy Károly. Budapest, Corvina, 1979.

Proveniencia:

- 1922-ben a Manno család gyűjteményében
- 1963-ban Boldizsár István tulajdonában
- 1979-ben dr. Kováts László gyűjteményében, Szeged

Kiállítva:

- Ferenczy Károly emlékkiállítás, Múcsarnok, Budapest, 1922. január–február, katalógus: 12.

Kikiáltási ár: 15 000 000 Ft/54 545 EUR

Ferenczy Károly egyik legszebb korai tájképe, a hosszú lappangás után újra látható *Borús táj (Plestyor)*, ismereteink szerint egyetlen kiállításon, a Múcsarnokban, 1922-ben rendezett Ferenczy Károly emlékkiállításon szerepelt. A katalógus szerint a képet akkor a Manno család gyűjteményéből kérte el a tárlatot rendező Petrovics Elek.

A bizalmas baráti kör: a Manno-Dumba család

Ferenczy Valértól tudjuk, hogy apja, aki már 1897-től kétlaki életet élt, és a teleket Budapesten, a nyarakat Nagybányán töltötte, a fővárosban egyetlen helyen érezte igazán otthon magát, a Manno család Király utca 57. szám alatti patriarális otthonában. A Mannok görög eredetű bánáti földbirtokosok voltak, akikkel Ferenczyék rokoni kapcsolatban is álltak. Több ingatlanuk volt Budapesten, ezek címét Ferenczy nem egyszer saját lakcímeiként adta meg budapesti illetékességének rögzítése alkalmával. Így a fővárosi lakosok címjegyzékében a Vasvári Pál utcai műterem mellett évekig szerepelt egyik- vagy másik Manno-ház címe is: 1898-ban Mannó Szilárdné, özvegy földbirtokos, Király u. 57, 1899-ben és 1902-ben Mannó Demeter, terménykereskedő, Régi posta u. 13, 1902-ben Manno Pelagie, magánzó, Király u. 57. A Manno család tagjaként lakott a Király utca 57-ben Andrejevics Melanie is, „*az a hölgy, aki rendkívüli szerepet töltött be életében, s akinek szellemét, elmés mondásait sokszor idézte.*” (Ferenczy Valér: Ferenczy Károly, 1934, 9.) Hogy a kiterjedt család melyik tagjának szalonját díszítette a *Borús táj*, nem tudjuk. Leginkább mégis a Király utcában ma is álló nagykapus, kétemeletes kereskedőház középső szalonjában állhatott, ahova, abból kiindulva, hogy már az 1897-es, első nagybányai seregszemlén sem szerepelt, közvetlenül elkészülése után, 1896 végén kerülhetett.

Az első nagybányai év

1896 májusában, miután csatlakozott Hollósy Simon társaságához, az ekkor már három gyermekes Ferenczy a többieket megelőzve utazott le Bányára és bérelt ott lakást júniusban érkező családja számára. Ezt az első évet Ferenczyék az úgynevezett „Robelly-házban” töltötték, amely mögött 4-5 holdas kert húzódott. A következő évben költöztek át abba a Petőfi utcai házba, amely Fialka Olga haláláig a család otthona volt. Az első években Ferenczy a „biblikusan monumentális” nagybányai táj bűvöletében élt. Valér úgy emlékezett, hogy nem sokkal Nagybányára érkezésük után, közvetlenül a vízben álló lovasfiút ábrázoló képet követőleg készült a plestyori tájkép. Idézem: „*Nem sokkal utána készülhetett a Borús táj (Plestyor) című monumentális tájképe, a méltóságteles hegyorom szurdokán megbúvó hóval, Ferenczy nagybányai képeinek első darabja, s egy hosszú sorozat méltó kezdete.*” Ezt követhette a *Hegybeszéd* első változata, amelyet, nem tudni milyen befejezettségi állapotban, a nyár második felében Bányára látogató Szinyei Merse Pál már láthatott.

A képet Ferenczy a helyszínen festette. „*Nem ismert akadályt, semmibe se vette a kényelmetlenségeket, ha művészi eszméinek megvalósításáról volt szó*” – írja Valér. „*Nem ismerék festőt, aki ebben csak meg is közelítette volna. Egyik gyönyörű, jó nagy méretű tájképét a Plestyoron festette; ez már nem is félnapi, hanem egésznapos kirándulást igényelt.*” Mármin egy munkanap, mert egy ilyen tájképhez, amelyet, jól láthatóan nem *alla prima* festett Ferenczy, többször is meg kellett tenni ezt a bizonyos kirándulást.

München - Nagybánya

Míg a Párizs – Nagybánya összefüggést számtalanszor hangsúlyozta a szakirodalom a nagybányai festők különböző nemzedékeivel kapcsolatban, a München – Nagybánya kapcsolat eléggé háttérbe szorult. Pedig az alapító nemzedék tagjai valamennyien töltöttek hosszabb-rövidebb időt Münchenben, akár mint a Hollósy- szabadiskola tagjai, akár mint éppen ott tartózkodó független alkotók. Ahogy Csók írja, ott olcsóbban lehetett műtermet bérelni, mint Párizsban. Ferenczyék 1893 és 1896 között három és fél évig laktak Münchenben, ahol Ferenczy rendszeresen kiállított a Sezession tárlatain, figyelemmel kísérte kortársainak festészetét és részt vett a város művészeti életében. Ekkor készült képei, bár színben sokszor megelőlegezik későbbi kolorizmusát, még a tónusfestés egységteremtő technikájával készültek. Ezt alkalmazta első nagybányai éveiben is, így készült a *Borús táj* és így a *Hegybeszéd* is. De túl a festői eljárás technikai vetületein Ferenczy korai nagybányai éveinek tájképeit és biblikus kompozícióit áthatja a német tájképfestészetben mélyen gyökerező panteizmus. Ennek köszönhető, hogy alkotójuk bevallott ateizmusa dacára, az általa festett táj mindannyiunk számára ma is *biblikusan monumentális*.

Boros Judit

